

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

107 nci Birleşim

16 . 7 . 2003 Çarşamba

4.- Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/294) (S. Sayısı: 222) (1)

..... BAŞKAN- Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

1 inci maddeyi okutuyorum:

BAŞKAN- Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz isteyen, Trabzon Milletvekili Akif Hamzaçebi; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 10 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon)- Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilatı Kanunu Tasarısının 1 inci maddesine ilişkin olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum; sözlerime başlamadan önce hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tasarının 1 inci maddesine göre, Sosyal Güvenlik Kurumunun kurulmasının iki temel amacı var. Birincisi, sosyal güvenlik politikalarının belirlenmesi; ikincisi de, çeşitli sosyal güvenlik kurumları arasındaki norm ve standart birliğinin sağlanması. Bu iki temel amacı gerçekleştirmek üzere kurumun kurulması öngörülmüş; yani, 3 tane sosyal güvenlik kurumumuz var -Emekli Sandığı, Bağ-Kur ve SSK ve işsizlik sigortasını yöneten İş Kurumunu da ilave edersek, bu dört kurum arasındaki uygulama birliğini sağlayacak. Nedir?.. Örneğin, maaşlar arasındaki çok büyük uçurumu ve dengesizliği -eşitleyecek demiyorum; ama-dengeleyecek veya sağlık hizmetlerinin sunumundaki farklılıkları daha uyumlu bir hale getirecek. Olabilir, bu niyetlerle yola çıkan bir örgüt kurmak gerekiyorsa, tabii ki bunu kurmak mümkündür; ancak, 1 inci maddeyle öngörülmüş olan yapılanma şekli, bizim idare sistemimize uygun değildir. Kurum, genel bütçeye dahil olarak kurulmaktadır; yani, bir bakanlıktan farkı yoktur; ama, buna rağmen, bir tüzelkişiliğe sahip kılınmıştır. Bu, bizim idarî sistemimize uygun değildir. Bakanlıkların veya genel bütçeye dahil kurumların tüzelkişiliği yoktur; bütün bunların hepsini, devlet tüzelkişiliği zaten kapsar. Bu yönüyle bir yanlış düzenleme yapılmaktadır. Bu yanlışlık, gerçekten, bizim idare sistemimize uygun düşmemektedir.

Yanlış bir düzenleme, yani, tasarlanış şekli, daha doğrusu, bir tüzelkişiliğe sahip olarak kuruluyor olması doğru değil; ama, varsın kurulsun diyelim. Peki, sosyal güvenlik politikalarını hakikaten uyumlaştırabilir miyiz; hakikaten, buralarda, kurumlar arasındaki farklılıkları giderecek bir duruma gelebilir miyiz? Bunun için, öncelikle, sosyal güvenlikte neredeyiz, buna

bakmak gerekir. Sosyal guvenlikte ne kadar prim tahsil ediyoruz ve ne kadar harcamamız var; sosyal guvenlikte durum nedir dediğimiz zaman, öncelikle buna bakmak gerekir. Prim tahsilatımızda durum şudur: Tüm sosyal guvenlik kurumlarının tahsil etmiş olduğu sosyal guvenlik primlerinin -Emekli Sandığı keseneği olsun, işveren primi olsun, işçi primi olsun- hepsinin toplamı, gelişmiş ülkeler ortalamasının yarısı civarındadır. Örnek verecek olursak; 30 ülkenin üyesi olduğu OECD dediğimiz örgütte, toplanan primlerin gayri safî millî hâsılaya oranı yüzde 9,5'tir, Türkiye'de bu yüzde 5,6'dır ve Avrupa Birliği ortalaması 11,4'tir. Yarı yarıya bir düşüş vardır ve Türkiye'deki bu 5,6'lık oran, yükseltilmiş orandır; yani, 2000 yılının öncesinde çok daha düşüktür bu oranlar.

Peki, gelişmiş ülkelerin topladığı primlerin yarısına yakın prim topluyoruz. Hangi oranlarla prim topluyoruz diye baktığımızda, Türkiye'deki sosyal guvenlik prim oranlarının son derece yüksek olduğunu görüyoruz. Prim tahsilatında yarısı düzeyindeyiz; ama, oranları kıyasladığımızda, gelişmiş ülkeler düzeyinde, onlara yakın, birçoğundan çok daha yüksek bir orana sahip olduğumuzu görüyoruz. Örnek vereceğim: İşçi ve işveren sosyal guvenlik primlerinin toplam işçi maliyetindeki oranı, Türkiye'de yüzde 30'dur. Bu, biraz önce sözünü ettiğim OECD dediğimiz örgüte üye ülkeler ortalaması olarak yüzde 23,6'dır. Avrupa Birliği oranı bile Türkiye'den düşüktür, yüzde 28,6'dır. G-7 ülkelerinde ise bu oran yüzde 22,8'dir. G-7 ve Avrupa Birliği üyesi ülkeler dışındaki ortalamayı alırsak, bu oran yüzde 19,7'dir. Türkiye, oran yüksekliği olarak, bu G-7 ve Avrupa Birliği dışındaki üye ülkelere göre yüzde 50 oranında daha yüksek bir prim oranına sahiptir.

Türkiye'de yapılan, çok yüksek prim oranlarıyla sosyal guvenlik sistemini ayakta tutmaya çalışmak olmuştur. Çok yüksek oranlarla, işveren yatırımdan engellenmektedir. Türkiye, hak ettiği yatırımı yapabilmek için, Türkiye'nin gelişmiş ülkelerle olan farkını kapatabilmesi için çok daha fazla yatırım yapması lazım; ama, Türkiye'deki hem işçi üzerindeki hem işveren üzerindeki tüm sosyal guvenlik prim oranlarının yüksekliği nedeniyle bu yatırımlar yapılamamaktadır.

Reform adına neler yapılmıştır? Türkiye, sosyal guvenlikteki bu açmazını, tabii ki, bu yıl fark etmiş değildir, daha erken fark etmiştir; ancak, reform adına yapılan düzenlemeler, prim matrahı ile ücretin vergi matrahının birbirinden ayrılması olmuştur. Yani, siz ne ücret öderseniz ödeyin gerçekte, prim, belli bir matrahtan hesaplanmaktadır, asgarî ücretin birkaç katına ulaşabilen matrahlar sözkonusu olabilmektedir. Bu, sosyal guvenlik sisteminin ihtiyaç duyduğu prim hâsılatının çok dar bir tabandan, çok dar bir kesimden alınması sonucunu yaratmaktadır; bu doğru değildir.

Burada, vergi barışı yasalaştı, başka birçok yasalar kabul edildi; hepsinde söylediğimiz, Türkiye'nin genel sorunu olan vergiyi tabana yayma sorununun halledilmesi gerektiği idi. Vergi, prim; bunlar aynı şeyler. Eğer, çok geniş tabandan daha düşük oranlarla almıyorsanız, vergide veya sosyal guvenlik priminde adaletten uzaklaşıyoruz demektir. Türkiye'nin önündeki mesele budur. Türkiye, istediği kadar birçok kurum kursun; sosyal guvenlik kurumu kursun, Sosyal Sigortalar Kurumunu isterse genel müdürlük olarak teşkilatlandırın isterse başkanlık olarak teşkilatlandırın, hangi yapıyı yaparsa yapsın, karşılaşıcağı tablo, sonuçta geleceği tablo budur. Prim oranlarını nasıl daha düşürerek, daha yüksek oranda hâsılat sağlayabiliriz ve prim oranlarının yüksekliğinin ekonomi üzerindeki yükünü nasıl kaldıracabiliriz, nasıl hafifletebiliriz; temel mesele budur.

2003 bütçesine bakıyoruz, sosyal güvenlik sistemi açık veriyor. Sosyal güvenlik sistemlerinin açık vermesi yanlış bir şey değildir esasında. Kamu sosyal güvenlik sistemlerini, devletler, tabii ki, destekleyecektir; sadece prim gelirleriyle ayakta duran bir sosyal güvenlik sistemini düşünmek mümkün değildir. Eğer, sosyal devlet ilkesini benimsemişseniz, bu sisteme de bir miktar devletin destek vermesi gerekir, desteksiz bir sosyal güvenlik sistemi olmaz; ancak, Türkiye bu desteklerde nerededir; rakamlara bakacak olursak durum şudur: 2002 yılında, bütçeden 11,2 katrilyon liralık bir transfer yapılmıştır; bu üç sosyal güvenlik kurumuna bütçeden yapılan yardım 11,2 katrilyon liradır. 2003 yılına geldiğimizde, bütçe ödeneğinin 14,9 katrilyon lira olduğunu görüyoruz.

İlk beş aylık uygulama sonuçlarına baktığımızda, planlanmış olan bu ödeneğin yüzde 47'sinin harcadığını görüyoruz, 7 katrilyon lira harcanmıştır. Bu eğilim devam ettiği müddetçe, yıl sonu gerçekleşmesinin hedeflenen 14,9 katrilyon liranın oldukça üzerinde olacağı anlaşılıyor; sosyal güvenlik sistemine en az 1-1,5 katrilyon liralık bir yük daha gelecektir. Gelebilir, yani, sosyal güvenlik sisteminde doğru şeyler yapıyorsanız, tabii ki, bu yükü de karşılamanız gerekir; ancak, tabii ki, yükü sağlıklı kaynaklardan karşılamanız gerekir.

Hükümet, bu konuda, çözüm olarak herhangi bir şey yapmış değildir; çözüm olarak, karşımızda, yine, bir önlemler paketi vardır. Sosyal güvenlik sisteminde yapılan uygulamaların, hükümet politikalarının sonucunda, biz, yeniden bir önlemler paketiyle karşı karşıyayız.

Yılın başında SSK ve Bağ-Kur emeklileri için verilmiş olan 75 000 000 ve 100 000 000 liralık farklar -ki, çok düşük- emekli maaşlarının yükseltilmesi için doğru bir uygulama olmuştur; ancak, daha sonra, hükümet, bu uygulamadan bir şekilde vazgeçmiştir, emeklilere vermesi gereken enflasyon farkını vermeyip, onu ona saymaya çalışmıştır. Bu, kesinlikle yanlış bir uygulama olmuştur.

Yine ne yapılmıştır; Türkiye'de prim oranları yüksek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Hamzaçebi, sizin, şahsınız adına da söz talebiniz var; sürenize 5 dakika ilave ediyorum.

Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu sene enflasyon hedefi yüzde 20; ancak, hükümetin sosyal güvenlik prim oranlarında öngörmüş olduğu artış yüzde 39,5, yüzde 40'tır. Enflasyon hedefinin 1 katı üzerinde bir oran artışı planlıyorsunuz. Niçin; sosyal güvenlik sistemini ayakta tutmak için.

Sayın milletvekilleri, bu, son derece yanlış bir uygulama olmuştur; daha temel tedbirler, daha köklü tedbirler alınarak çözülmesi yerine, eski yanlışlığın devam ettirilmesi öngörülmüştür. Neydi yanlışlık; yüksek oranlarla eldeki kişilere yüklenip, onlardan bu hâsılatı elde etmek. Bu yanlış, bu ekonomiyi öldürmektedir, bu ekonomi üzerinde bir yük teşkil etmektedir. Prim oranlarının mutlaka ve mutlaka inmesi gerekir.

Türkiye'de işsizlik nedir diye baktığımızda, sizlere birkaç rakam vermek istiyorum: 2001 yılı sonundaki işsizlik oranı, açık işsiz oranı yüzde 6,6'dır. Bu rakamların doğruluğu, yanlışlığı ayrıca tartışılabilir; ama, devletin resmî rakamlarıdır, ben de onları kullanıyorum. 2002 yılında yüzde 7,8 büyümeye rağmen, işsizlik oranı, 2002 yılı sonunda, yüzde 6,6'dan yüzde 10,6'ya çıkıyor. 2003'e bakıyoruz. 2003'ün ilk çeyreğinde yine büyüme var; ama, işsizlik yine artıyor; işsizlik oranı yüzde 12,3'e çıkmış. Ekonomide belki bazı göstergeler iyi, enflasyon, büyüme, ihracat iyi; ancak, bu üç göstergenin iyi olması, her şeyin iyi olduğu anlamına gelmiyor. Üç göstergelyi destekleyecek diğer unsurları iyi yönetemezseniz, Türkiye yeniden sorunlarla karşı karşıya kalır. İyi olmayan göstergeler nelerdir; işsizlik son derece kötü... Peki, Türkiye'de, bir Türkiye İş Kurumu var, İşsizlik Sigortası Fonu var; bu fonu bu Türkiye İş Kurumu yönetiyor. Bu fonun, işsizlik halinde, işsizlere gerekli ödemeleri yapması gerekir. Fonun kurulma amacı buydu. Fonun varlığına bakıyoruz; 30 Haziran 2003 tarihi itibarıyla fonda 6,8 katrilyon lira para birikmiş. Çok büyük bir varlık. Ne kadarlık ödeme yapılmış başlangıçtan bugüne; sadece 126 trilyon lira. Bu harcamayı düştükten sonra, İşsizlik Fonunda, şu anda 6,6 katrilyon lira bir paranın olduğunu görüyoruz. İşsizlik rakamlarını verdim; devletin rakamları. İşsizlik artıyor; Türkiye, tarihinin en büyük krizini yaşadı ve işsizlik artıyor. Şimdi, İşsizlik Fonunu, hükümet, şu anda kullanmayacak da ne zaman kullanacak acaba?! Bu yasaları çıkarmak kolay; Sosyal Güvenlik Kurumunun teşkilatı kurulabilir, Sosyal Sigortalar Kurumunun yasası gelebilir, Bağ-Kurun yasası gelebilir; ama, hükümet, İşsizlik Fonundaki 6,6 katrilyon lirayı, belli bir plan dahilinde, belli bir projeksiyon dahilinde işsizlere dağıtmak üzere, işsizlerin acılarını dindirmek, işsizlerin yaralarını sarmak üzere, kısmen dahi olsa, kullanmayı düşünmüyor.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; üç göstergenin iyi olduğunu söylemişim; ama, ekonomide bu göstergeleri destekleyecek diğer unsurları dikkate almazsak, Türkiye yeniden sorunlarla karşı karşıya kalır dedim. Hatırlayacaksınız, 2000 yılında da enflasyon oranlarında anlamlı bir iniş vardı. Yine, 2000 yılında ihracat iyiydi ve 2000 yılında büyüme çok iyiydi. Hükümet, bu üç göstergeden son derece memnundu. Sonunda yaşadıklarımızı hepimizi biliyoruz. Şu anda, Türkiye, bu üç göstergenin iyi olmasına rağmen, ekonomide, hâlâ, birçok açmazla karşı karşıyadır. İşsizlik artıyor, reel faizler hâlâ yüksektir. Reel faizler neden yüksektir; reel faizler güven ortamıyla yakından ilgilidir. Hem IMF programını uygulayacağım diyeceksiniz hem bunu ayak sürüyerek uygulayacaksınız hem önlemleri almayacağım, yeni vergi getirmeyeceğim diyeceksiniz; ama, sıkıştığınız, geldiğiniz noktada da, ben bu vergi önlemlerini alacağım diyeceksiniz. Bunlar, ekonomiyi, topluma, herkese zarar getirir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Hamzaçebi, konuşmanızı toparlar mısınız. Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan. Toparlıyorum.

Tutarlı politikalar uygulanmazsa, sadece sosyal güvenlikte değil, hemen her politika alanında sorunlardan kurtulamayız.

Sabrınızı taşırdım. Çok teşekkür ederim.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Hamzaçebi.